EDUCAȚIA

Această fișă descriptivă explică rolul de sprijin al UE în domeniul educației, prezentând principalele cadre de politică și programe emblematice care permit cooperarea europeană în acest domeniu. Principalele obiective ale politicii UE în domeniul educației includ încurajarea mobilității studenților și a personalului, sprijinirea recunoașterii reciproce a diplomelor și a perioadelor de studiu în străinătate și promovarea cooperării între instituțiile de învățământ superior.

TEMEI JURIDIC

Educația a fost recunoscută oficial ca domeniu de competență al UE în Tratatul de la Maastricht din 1992. Următoarele articole din **Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene** prezintă competențele acesteia:

— **articolul 6** prevede că „Uniunea este competentă să desfășoare acțiuni de sprijinire, de coordonare sau completare a acțiunii statelor membre. Prin finalitatea lor europeană, aceste acțiuni au următoarele domenii: ... educația, formarea profesională, tineretul și sportul”;

— **articolul 9** poate fi calificat drept o „clauză socială” orizontală și prevede că: „În definirea și punerea în aplicare a politicilor și acțiunilor sale, Uniunea ține seama de cerințele privind promovarea unui nivel ridicat al ocupării forței de muncă, garantarea unei protecții sociale corespunzătoare, combaterea excluziunii sociale, precum și de cerințele privind un nivel ridicat de educație, de formare profesională și de protecție a sănătății umane”;

— **Articolul 165 alineatul (1)** prevede că: „Uniunea contribuie la dezvoltarea unei educații de calitate, prin încurajarea cooperării dintre statele membre și, în cazul în care este necesar, prin sprijinirea și completarea acțiunii acestora, respectând pe deplin responsabilitatea statelor membre față de conținutul învățământului și de organizarea sistemului educațional, precum și diversitatea lor culturală și lingvistică”;

— **Articolul 165 alineatul (2)** prevede că: „Acțiunea Uniunii urmărește:

  — să dezvolte dimensiunea europeană a educației [...];

  — să încurajeze mobilitatea studenților și a profesorilor, inclusiv prin încurajarea, printre altele, a recunoașterii universitare a diplomelor și a perioadelor de studiu;

  — să promoveze cooperarea dintre instituțiile de învățământ; să dezvolte schimbul de informații și de experiență privind problemele comune sistemelor educaționale din statele membre;

  — să încurajeze dezvoltarea educației la distanță [...]”;

— **Articolul 166** îi permite UE să pună în aplicare o politică de formare profesională pentru a sprijini și completa acțiunile statelor membre. Acest articol îi atribuie UE

sarcina de a facilita accesul la formarea profesională și de a încuraja mobilitatea instructorilor și a stagiarilor, în special a tinerilor;

Articolul 14 din **Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene** prevede: „Orice persoană are dreptul la educație”.

OBIECTIVE

A. Spațiul european al educației

În comunicarea sa privind realizarea Spațiului european al educației până în 2025, adoptată la 30 septembrie 2020, Comisia a prezentat o abordare care să îmbunătățească nivelul de educație și formare al cetățenilor europeni și să întărească sentimentul de apartenență la Uniunea Europeană. Spațiul european al educației se axează pe șase dimensiuni: calitatea educației și formării profesionale; incluziunea; tranziția verde și tranziția digitală; cadrele didactice și formatorii; învățământul superior; și dimensiunea geopolitică. În februarie 2021, Consiliul a adoptat o **rezoluție privind un cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării în perspectiva realizării și dezvoltării în continuare a spațiului european al educației (2021-2030)**, care prezintă o listă de obiective ce urmează să fie atinse în următorii ani:

— proporția tinerilor în vârstă de 15 ani cu competențe scăzute la citire, matematică și științe ar trebui să fie sub 15 % până în 2030 (proporția în 2022: 26,25 % la citire, 29,5 % la matematică și 24,2 % la științe);

— proporția elevilor de clasa a opta cu competențe scăzute în domeniul informatic ar trebui să fie sub 15 % până în 2030 (proporția în 2023: 43 %);

— cel puțin 96 % dintre copiii cu vârste cuprinse între 3 ani și vârsta pentru înscrierea obligatorie la școala primară ar trebui să participe la forme de educație și îngrijire timpurie până în 2030 (rata participării în 2023: 94,6 %);

— proporția persoanelor care părăsesc timpuriu sistemele de educație și formare ar trebui să fie sub 9 % până în 2030 (proporția în 2024: 9,3 %);

— proporția persoanelor cu vârste cuprinse între 25 și 34 de ani care au absolvit învățământul superior ar trebui să fie de cel puțin 45 % (proporția în 2024: 44,1 %);

— proporția absolvenților unei forme de educație și formare profesională care beneficiază de ucenicie la locul de muncă în cursul educației ar trebui să fie de cel puțin 60 % până în 2025 (proporția în 2023: 65,6 %);

— proporția de adulți cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani care să fi participat la activități de învățare în ultimele 12 luni ar trebui să fie de cel puțin 47 % până în 2025 (proporția în 2022: 46,6 %).

În iulie 2025, Comisia a publicat o evaluare intermediară a cadrului strategic al Spațiului european al educației pentru perioada 2021-2030 și a constatat că s-au obținut primele rezultate pozitive prin cooperarea statelor membre în domeniul priorităților comune și că s-au înregistrat totodată **progrese în mobilitate la nivelul învățământului superior, educația digitală și incluzivă și inițiativa privind universitățile europene**. Însă, a identificat și aspecte problematice și a recomandat îmbunătățiri, cum ar fi clarificarea priorităților strategice, întărirea legăturilor dintre diferitele sectoare ale educației,

îmbunătățirea monitorizării și potențarea sinergiilor cu alte domenii europene, cum ar fi cercetarea.

B. Procesul de la Bologna

Pe lângă inițiativele proprii ale statelor membre, UE sprijină activ prioritățile procesului de la Bologna care, de la începuturile sale, în 1999, a acționat în direcția creării unor sisteme **mai armonizate, compatibile și coerente de învățământ superior** în Europa și în regiunile din vecinătate, culminând cu crearea Spațiului european al învățământului superior, prin declarația de la conferința ministerială de la Budapesta-Viena din martie 2010. Până în prezent, 49 de țări sunt membre ale Spațiului european al învățământului superior.

C. Noua strategie a UE pentru învățământul superior

În 2017, Comisia a publicat o nouă agendă a UE pentru învățământul superior. Aceasta se axează pe patru domenii prioritare:

— alinierea dezvoltării competențelor în domeniul învățământului superior cu nevoile de pe piața muncii;

— asigurarea unui învățământ superior mai accesibil și mai inclusiv, de care să beneficieze cât mai mulți membri ai societății;

— stimularea capacității de inovare a sistemelor de învățământ superior;

— creșterea eficacității și a eficienței sistemelor de învățământ superior.

REALIZĂRI

A. Programul Erasmus+

Erasmus+ este **programul Uniunii pentru educație, formare, tineret și sport** pentru perioada 2021-2027. Obiectivele generale ale programului Erasmus+ sunt:

— să susțină dezvoltarea educațională, profesională și personală prin învățarea pe tot parcursul vieții;

— să contribuie astfel la creșterea durabilă, la crearea de locuri de muncă de calitate, la inovarea în domeniul coeziunii sociale, la întărirea sentimentului de identitate europeană și de cetățenie activă;

— să construiască spațiul european al educației și să faciliteze cooperarea strategică europeană în domeniul educației și formării, incluzând agendele sectoriale subiacente;

— să promoveze cooperarea în domeniul politicii pentru tineret în cadrul Strategiei Uniunii Europene pentru tineret pe perioada 2019-2027;

— să dezvolte dimensiunea europeană a sportului.

Programul îndeplinește aceste obiective printr-un cadru de acțiuni-cheie:

— Acțiunea-cheie 1: mobilitatea persoanelor în scopul învățării;

— Acțiunea-cheie 2: cooperarea interinstituțională și schimbul de bune practici;

— Acțiunea-cheie 3: sprijinul pentru reforma politicilor.

În cadrul arhitecturii generale a programului Erasmus+, învățământul superior ocupă un rol central, beneficiind de cel puțin 34,6 % din bugetul total. Erasmus+ sprijină mobilitatea studenților și a personalului din învățământul superior și finanțează totodată programele de masterat comune **Erasmus Mundus**.

În anul 2018 a fost lansată inițiativa „Universități europene", care sprijină crearea unor rețele de instituții de învățământ superior în toate statele membre, cu scopul de a dezvolta o cooperare structurală, strategică și durabilă pe termen lung între instituțiile de învățământ superior. Prin aceste alianțe, studenții pot obține o diplomă de absolvire, combinând studiile efectuate în mai multe țări europene. În prezent, există 73 de alianțe ale universităților europene în 36 de țări.

La 22 octombrie 2021, Comisia a adoptat un nou cadru de măsuri de incluziune pentru **programele Erasmus+ și Corpul european de solidaritate 2021-2027**. Acest cadru urmărește **să faciliteze accesul persoanelor cu mai puține oportunități** la cele două programe menționate și să elimine obstacolele care le-ar putea împiedica participarea. Sprijină furnizorii de educație și formare profesională care doresc să organizeze activități de mobilitate în scop educațional pentru cursanți și personal. Cooperarea este și ea fundamentală pentru noul cadru și include parteneriatele la scară mică, care fac posibil accesul mai larg la program.

În iulie 2025, Comisia a publicat **evaluarea intermediară a programului Erasmus + pentru perioada 2021-2027** și evaluarea finală a programului Erasmus+ pentru perioada 2014-2020. Până în 2023, la program au participat peste 1,6 milioane de persoane și peste 77 000 de organizații. Prioritățile sale transversale – în particular incluziunea și diversitatea, transformarea digitală și tranziția verde – se dovedesc eficiente: aproape o treime din călătorii s-au realizat prin opțiuni de călătorie mai verzi, iar mulți participanți au declarat că și-au ameliorat competențele digitale și cunoștințele despre mediu.

În paralel, propunerea de regulament privind Erasmus+ pentru perioada 2028-2034 stabilește un **buget propus de circa 40,8 miliarde EUR**.

B. Acțiunile Marie Skłodowska-Curie

Acțiunile Marie Skłodowska-Curie (MSCA) susțin mobilitatea și formarea cercetătorilor. Ele fac parte din Programul-cadru pentru cercetare și inovare Orizont Europa (2021-2027) al Uniunii și sunt structurate în jurul a cinci subacțiuni. În domeniul învățământului superior, MSCA au devenit principalul program al Uniunii Europene pentru formarea doctorală. Programul Orizont Europa alocă MSCA un buget de circa 6,6 miliarde EUR.

C. Cooperarea în învățământul superior

În aprilie 2022, Consiliul a adoptat concluzii privind o strategie europeană de capacitare a instituțiilor de învățământ superior pentru viitorul Europei și o recomandare privind crearea de punți pentru o cooperare europeană eficace în domeniul învățământului superior. Ele au urmărit să ajute instituțiile europene de învățământ superior să dea formă contribuției lor la economii durabile și reziliente și să intensifice și să extindă cooperarea transnațională.

În martie 2024, Comisia a adoptat un pachet de propuneri pentru sectorul învățământului superior din Europa, cu un plan de acțiune pentru o cooperare

transnațională mai profundă și mai amplă între instituțiile de învățământ superior. Acest pachet a fost urmat mai întâi de Recomandarea Consiliului din 25 noiembrie 2024 privind carierele atractive și durabile în învățământul superior, care prezintă modalități de îmbunătățire a condițiilor pentru personalul academic și de dezvoltare a învățământului superior și a rolului acestuia în societate. Ulterior, la 12 mai 2025, Consiliul a publicat o recomandare și o rezoluție complementară. Recomandarea definește criterii europene comune și mecanisme de asigurare a calității pentru programele comune, în timp ce rezoluția stabilește o abordare etapizată pentru introducerea, monitorizarea și evaluarea unui certificat (label) de calitate, cu scopul de a contribui la o viitoare decizie politică privind crearea unei diplome europene comune.

D. O uniune a competențelor

La 18 aprilie 2018, Parlamentul și Consiliul au adoptat Decizia (UE) 2018/646 privind un cadru comun pentru furnizarea unor servicii mai bune pentru aptitudini și calificări (Europass).

În martie 2025, Comisia a lansat uniunea competențelor, un cadru strategic menit să înzestreze cetățenii UE cu competențele necesare pentru economia verde, digitală și competitivă. Inițiativa pune accentul pe competențele de bază (citire, matematică, științe și competențe digitale), educația în domeniile STIM (știință, tehnologie, inginerie și matematică), perfecționarea și recalificarea pe tot parcursul vieții (inclusiv microcertificările), portabilitatea competențelor și a calificărilor între statele membre, atragerea și păstrarea talentelor și eforturi pentru a crea o diplomă/un certificat europene și o nouă diplomă/un nou certificat de educație și formare profesională. Aceasta creează noi instrumente de guvernanță (un Observator european al informațiilor privind competențele și un Comitet la nivel înalt pentru competențe) și își propune să atingă diverse obiective, cum ar fi reducerea ponderii persoanelor cu rezultate slabe la alfabetizare, matematică, știință și competențe digitale la sub 15 % până în 2030.

Începând din 2019, Erasmus+ a finanțat 69 de proiecte privind centrele de excelență profesională, care:

— elaborează programe de învățământ modulare și micro-certificate aliniate la nevoile pieței forței de muncă;

— întăresc colaborarea dintre educația și formarea profesională, învățământul superior și industrie;

— integrează competențele verzi și digitale în programele de formare;

— sunt pionere în aplicarea unor metode de predare inovatoare, de la instrumente care folosesc IA la învățarea bazată pe provocări.

E. Alte realizări

În 2020, Comisia a lansat Premiul european pentru predare inovatoare, care urmărește să recunoască activitatea cadrelor didactice (și a școlilor lor) care aduc o contribuție excepțională la exercitarea acestei profesii. Cu ocazia celei de-a cincea aniversări, au fost introduse două noi categorii: Marca europeană de calitate pentru predarea limbilor străine și formarea adulților. Această inițiativă orientată către cadrele didactice este completată de altele propuse de programul Erasmus+:

— **Academiile pentru cadrele didactice,** care creează parteneriate europene și promovează cooperarea între instituțiile de formare a cadrelor didactice și furnizorii de formare pentru a sprijini cadrele didactice la începutul carierei lor și pentru a le consolida dezvoltarea profesională;

— **eTwinning**, care este o comunitate online de școli care le oferă profesorilor și elevilor din întreaga Europă o platformă sigură și gratuită pentru a colabora la proiecte, a discuta în grupuri și a dezvolta competențe.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Parlamentul are o influență tot mai mare asupra procesului de elaborare a politicilor europene în domeniul învățământului.

A. Programul Erasmus+

În mai 2021, Parlamentul și Consiliul au adoptat Regulamentul de instituire a Erasmus + pentru perioada 2021–2027 [Regulamentul (UE) 2021/817]. Cu un buget de 26,6 miliarde EUR (față de 14,7 miliarde EUR în perioada anterioară), programul actual urmărește să asigure egalitatea de șanse prin îmbunătățirea accesului grupurilor defavorizate.

Rezoluția Parlamentului referitoare la punerea în aplicare a măsurilor de incluziune în programul Erasmus+ 2014–2020, adoptată la 23 iunie 2022, a concluzionat că, deși incluziunea a dobândit importanță și este tratată într-un mod mai cuprinzător și mai bine direcționat decât în programele anterioare, există în continuare provocări și deficiențe considerabile. Prin urmare, trebuie să se acorde mai multă atenție măsurilor de incluziune în programul Erasmus+ 2021–2027, al cărui temei juridic a identificat în mod clar „incluziunea" ca fiind unul dintre obiectivele-cheie ale programului.

În ianuarie 2024, Parlamentul a adoptat o rezoluție referitoare la punerea în aplicare a actualului program Erasmus+ 2021–2027, ca parte a evaluării la jumătatea perioadei a programului. Parlamentul a reliefat faptul că Erasmus+ rămâne un program de mare succes și a solicitat finanțare suplimentară și măsuri de simplificare pentru a îmbunătăți accesul cursanților cu mai puține oportunități și a încurajat Comisia să amelioreze componentele verzi și digitale ale programului, în conformitate cu Planul de acțiune pentru educația digitală 2021–2027.

B. Alte domenii specifice

Parlamentul este foarte interesat să abordeze și să sprijine domenii specifice ale educației, după cum reiese din exemplele de mai jos.

Rezoluția din 25 martie 2021 referitoare la definirea politicii în domeniul educației digitale stabilește poziția Parlamentului cu privire la comunicarea Comisiei intitulată „Planul de acțiune pentru educația digitală 2021–2027: Resetarea educației și formării pentru era digitală". În martie 2023, Serviciul de Cercetare al Parlamentului European a publicat o informare despre progresele înregistrate de Planul de acțiune pentru educația digitală, examinând punerea sa în aplicare. A evidențiat că trebuie abordate lacunele persistente în materie de competențe digitale, infrastructură și incluziune pentru a asigura impactul eficace și echitabil al acestuia în întreaga UE.

Parlamentul derulează programele educaționale „Școli-ambasador" ale Parlamentului European și Euroscola, pentru a oferi o mai bună informare și sensibilizare pe tema democrației și valorilor europene. La 6 aprilie 2022, Parlamentul a adoptat rezoluția referitoare la punerea în aplicare a acțiunilor educative civice. În rezoluție, își exprimă îngrijorarea legată de dezechilibrele dintre statele membre și în interiorul acestora în domeniul educației civice și formulează diverse recomandări în acest sens.

Rezoluția Parlamentului din 11 noiembrie 2021 referitoare la Spațiul european al educației a subliniat că este nevoie de o abordare holistică și de eforturi comune și a accentuat că, din perspectiva educației, este important să se promoveze un Spațiu european al educației, pentru a le oferi cetățenilor europeni oportunități mai multe și mai bune de a studia, de a se forma și de a lucra în străinătate. La 19 mai 2022, Parlamentul a adoptat o rezoluție referitoare la crearea Spațiului european al educației până în 2025, în care salută propunerile Comisiei de a dezvolta o abordare europeană a micro-certificatelor, a conturilor personale de învățare pe tot parcursul vieții și a învățării pentru durabilitatea mediului, toate acestea fiind incluse printre obiectivele pentru realizarea unui Spațiu european al educației până în 2025.

Parlamentul a mai adoptat la 11 septembrie 2025, o rezoluție în care își prezintă viziunea despre alianțele universităților europene, oferind orientări legate de dezvoltarea, guvernanța și rolul lor viitor în promovarea excelenței academice, a mobilității și a identității europene.

C. Propuneri de modificare a tratatelor

La 22 noiembrie 2023, Parlamentul a adoptat rezoluția referitoare la proiectele Parlamentului European de revizuire a tratatelor. În domeniul educației, a solicitat UE să elaboreze obiective și standarde comune pentru o educație care să promoveze valorile democratice și statul de drept, precum și alfabetizarea digitală și economică. Parlamentul a mai cerut UE să promoveze cooperarea și coerența între sistemele de învățământ, garantând, în același timp, tradițiile culturale și diversitatea regională, dar și să elaboreze standarde comune privind formarea profesională pentru o mai mare mobilitate a lucrătorilor. Acesta a propus ca UE să urmărească protejarea și promovarea accesului la școlarizare gratuită și universală, la libertatea academică instituțională și individuală, precum și la drepturile omului.

Prezenta fișă descriptivă este elaborată de Departamentul tematic pentru cetățeni, egalitate și cultură al Parlamentului European. Pentru informații suplimentare, vă rugăm să consultați site-ul web al Comisiei pentru cultură și educație.

Léanne Emma Clara COSTES / Anastasia MITRONATSIOU
04/2026